ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců Mgr. Ondřeje Mrákoty a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci žalobce: **A. D.,** proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 5. 2016, č. j. OAM-36/LE-LE05-LE05-2016, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 8. 11. 2016, č. j. 42 Az 17/2016 - 27,

takto:

I. Návrh žalobce na ustanovení právního zástupce pro řízení o kasační stížnosti se zamítá.

II. Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 8. 11. 2016, č. j. 42 Az 17/2016 - 27, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) se žalobou podanou u Krajského soudu v Ústí nad Labem (dále jen „krajský soud“) domáhá přezkumu rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 5. 2016, č. j. OAM-36/LE-LE05-LE05-2016, kterým žalovaný rozhodl, že žádost stěžovatele o udělení mezinárodní ochrany je nepřípustná podle § 10a písm. e) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, v relevantním znění (dále jen „zákon o azylu“), a že řízení o udělení mezinárodní ochrany se podle § 25 písm. i) zákona o azylu zastavuje.

Stěžovatel v žalobě požádal o ustanovení právního zástupce, protože není seznámen s českým právním řádem a zároveň nemá dostatečné finanční příjmy k hrazení zástupce z vlastních zdrojů. Krajský soud návrh stěžovatele na ustanovení právního zástupce usnesením ze dne 8. 11. 2016, č. j. 42 Az 17/2016 - 27, zamítl, což odůvodnil tím, že stěžovatel sepsal žalobu kvalifikovaně, jak vyžaduje § 37 odst. 3 a § 71 odst. 1 zákona č.

150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). V dalším řízení je navíc soud vázán rozsahem žalobních námitek, a tudíž by nemohl přihlížet k případným dalším námitkám, a to ani kdyby byly specifikovány za pomoci zástupce, neboť žalobní body lze rozšířit jen ve lhůtě pro podání žaloby, která však *„již dávno uplynula“*, což vyplývá z § 71 odst. 2 věty třetí a § 75 odst. 2 věty první s. ř. s. Podle krajského soudu procesní situace nebyla taková, aby byly shledány důvody pro ustanovení zástupce z řad advokátů v řízení, v němž právní zastoupení není povinné.

Proti usnesení krajského soudu podal stěžovatel kasační stížnost, ve které uvedl, že u krajského soudu podal blanketní žalobu s žádostí o odkladný účinek a ustanovení advokáta, neboť není seznámen s českým právním řádem a nemá dostatečné finanční příjmy k hrazení zástupce z vlastních zdrojů. Žaloba měla být následně doplněna za pomoci právního zástupce. Krajský soud však rozhodl o zamítnutí návrhu na ustanovení advokáta. Důvody kasační stížnosti stěžovatel podřadil pod § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

Žalovaný ke kasační stížnosti uvedl, že směřuje proti procesnímu postupu krajského soudu. Souhlasí s krajským soudem, že žaloba byla sepsána kvalifikovaně, jak vyžaduje § 37 odst. 3 a § 71 odst. 1 s. ř. s., stěžovatel kvalifikovaným způsobem využil svých práv k ochraně svých zájmů, prokázal dobrou orientaci v právním řádu České republiky a jeho procesní situace není taková, aby krajský soud shledal důvody pro ustanovení právního zástupce v řízení, v němž zastoupení není povinné.

II. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

Nejvyšší správní soud se nejprve věnoval formálním náležitostem kasační stížnosti. Kasační stížnost byla podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného usnesení (§ 106 odst. 2 s. ř. s.) a je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí vzešlo (§ 102 s. ř. s.).

Stěžovatel není v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem, nicméně tato povinnost ho v nynějším řízení nestíhá. Z usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS, totiž plyne, že „[j]*e-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.*“ Z uvedeného plyne, že stěžovatel v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o neustanovení zástupce nemusí být zastoupen advokátem.

Stěžovatel žádal o ustanovení zástupce za účelem doplnění kasační stížnosti. Podle § 35 odst. 8 ve spojení s § 120 s. ř. s. může předseda senátu na návrh ustanovit navrhovateli zástupce za splnění dvou podmínek. Zaprvé musí být splněny předpoklady pro osvobození navrhovatele od soudních poplatků. Zadruhé musí být zastoupení nezbytně třeba k ochraně práv navrhovatele, zde stěžovatele. Druhá z uvedených podmínek v nyní projednávané věci naplněna nebyla, neboť Nejvyšší správní soud mohl o kasační stížnosti rozhodnout již s ohledem na to, co v ní stěžovatel uvedl, jakož i na obsah správního a soudního spisu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 5. 2016, č. j. 10 As

pokračování
96/2016 - 22). Z důvodu nesplnění uvedené druhé podmínky nezkoumal zdejší soud první z podmínek, tedy splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, neboť by to bylo nadbytečné.

S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud výrokem I. rozhodl o tom, že se návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti zamítá.

Nejvyšší správní soud poté přezkoumal usnesení krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů. Přitom zkoumal, zda napadený rozsudek netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Kasační stížnost je důvodná.

Podle § 32 odst. 1 zákona o azylu lze žalobu proti rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany podat ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí.

Podle § 24a odst. 1 zákona o azylu se stejnopis písemného vyhotovení rozhodnutí účastníku řízení ve věci mezinárodní ochrany doručí v místě a čase stanoveném v písemné výzvě k převzetí rozhodnutí.

Podle § 35 odst. 8 věty třetí s. ř. s. požádá-li navrhovatel o osvobození od soudních poplatků nebo o ustanovení zástupce, po dobu od podání takové žádosti do právní moci rozhodnutí o ní neběží lhůta stanovená pro podání návrhu na zahájení řízení.

Podle § 40 odst. 1 s. ř. s. počíná lhůta stanovená tímto zákonem, výzvou nebo rozhodnutím soudu běžet počátkem dne následujícího poté, kdy došlo ke skutečnosti určující její počátek. Podle odst. 3 připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Podle odst. 4 je lhůta zachována, bylo-li podání v poslední den lhůty předáno soudu nebo jemu zasláno prostřednictvím držitele poštovní licence, popřípadě zvláštní poštovní licence anebo předáno orgánu, který má povinnost je doručit, nestanoví-li tento zákon jinak. Podle odst. 6 nemá-li zvláštní zákon, jímž se stanoví lhůty k podání návrhu k soudu, ustanovení o počítání a běhu lhůt, platí ustanovení odstavců 1 až 4 obdobně.

Podle § 71 odst. 2 s. ř. s. může žalobce rozšířit žalobu na dosud nenapadené výroky rozhodnutí nebo ji rozšířit o další žalobní body jen ve lhůtě pro podání žaloby.

Výklad ustanovení, která jsou v nyní projednávané věci relevantní, podal Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 16. 12. 2015, č. j. 3 Azs 130/2015 - 46, v němž mj. uvedl: *„Nejvyšší správní soud má za to, že § 35 odst. 8 s. ř. s. dopadá jak na situace, kdy navrhovatel požádá o ustanovení zástupce již před podáním návrhu na zahájení řízení, tak na situace, kdy navrhovatel návrh sám podá a o ustanovení zástupce požádá před skončením lhůty k podání návrhu. Smyslem věty třetí § 35 odst. 8 s. ř. s. je reálně umožnit ustanovenému zástupci účastníka, aby žalobu s žalobcem připravil a podal nebo aby již podanou žalobu opravil, resp. rozšířil na dosud nenapadené výroky rozhodnutí nebo o další žalobní body. Nedošlo-li by ke stavení lhůty pro podání žaloby, bylo by v řadě případů ustanovení zástupce zcela bezúčelné a formální.* [...] *v důsledku stavení lhůty pro podání žaloby nemohla tato uběhnout dříve, než*

krajský soud o jeho [stěžovatele - pozn. NSS] *návrhu na ustanovení zástupce pravomocně rozhodl.“*

Na základě citovaného rozhodnutí lze učinit následující závěr. Bez ohledu na to, zda žaloba obsahovala kvalifikované žalobní body či byla podána blanketně, není možné návrh na ustanovení právního zástupce zamítnout z důvodu, že jeho ustanovení není po uplynutí lhůty dle § 71 odst. 2 s. ř. s. potřebné, a to zejména tehdy, pokud tato lhůta neuplynula.

Nejvyšší správní soud z obsahu správního spisu zjistil, že žalovaný vydal dne 4. 5. 2016 výše uvedené rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany. Dne 6. 5. 2016 byl stěžovatel seznámen s obsahem rozhodnutí žalovaného, které mu bylo předáno, a tedy doručeno (§ 24a odst. 1 zákona o azylu). Lhůta 15 dnů pro podání žaloby (§ 32 odst. 1 zákona o azylu) skončila v pondělí dne 23. 5. 2016 (patnáctý den totiž připadl na sobotu 21. 5. 2016). Ze soudního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatel podal žalobu proti rozhodnutí žalovaného na poště dne 20. 5. 2016, tedy 14. den lhůty. V žalobě stěžovatel požádal o ustanovení právního zástupce. Žaloba byla krajskému soudu doručena dne 23. 5. 2016. Lhůta pro podání žaloby tak byla zachována, přičemž rozhodným dnem je den podání žaloby spojené s návrhem na ustanovení právního zástupce na poštu, tedy den 20. 5. 2016 (§ 40 odst. 4 s. ř. s.). Od tohoto dne tedy neběžela lhůta pro podání žaloby proti rozhodnutí správního orgánu (§ 35 odst. 8 věta třetí s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud proto nemohl krajskému soudu přisvědčit v tom, že lhůta pro podání žaloby v okamžiku podání návrhu na ustanovení právního zástupce *„již dávno uplynula“*. K případnému doplnění žaloby či jejímu rozšíření o další žalobní body stěžovateli, pokud by mu krajský soud ustanovil právního zástupce, zbýval jeden den lhůty, neboť stěžovatel podal žalobu její 14. den. V uvedený den tedy může stěžovatel ještě žalobní body rozšířit a zejména nelze opomenout, že i po uplynutí lhůty k podání či rozšíření žaloby mohou být žalobní body upřesněny či podrobněji rozvedeny, aniž by tím byly rozšiřovány (viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 7. 2005, č. j. 2 Azs 134/2005 - 43). Ustanovení právního zástupce pak může stěžovateli zaručit účinnou právní pomoc, neboť tím, kdo má cizinci pomoci s formulací relevantní argumentace a zajištěním dostatečné procesní obrany, je právě ustanovený právní zástupce.

V této souvislosti je také vhodné zdůraznit, že řízení ve věci mezinárodní ochrany je svou povahou specifické, neboť jeho předmětem je rozhodování o ochraně cizince, jehož práva, svobody či dokonce život a zdraví mohou být závažným způsobem ohroženy. Cizinec žádající o mezinárodní ochranu se může nacházet v situaci, v níž je v cizím prostředí, nezná jazyk, neorientuje se v právním systému daného státu a může mu hrozit pronásledování či vážná újma v případě jeho návratu do země původu. Za takových okolností existuje zvláštní potřeba účinné právní pomoci, kterou by měl stát cizinci umožnit, což zdůrazňuje také čl. 20 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013, o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (tzv. nová procedurální směrnice), podle kterého členské státy zajistí, aby v řízení o opravném prostředku před soudem byla na žádost poskytnuta bezplatná právní pomoc a zastoupení. Tato bezplatná právní pomoc nebo zastoupení musí zahrnovat alespoň vypracování požadovaných procesních dokumentů a účast na jednání před soudem prvního stupně jménem žadatele.

Krajský soud proto nemohl zamítnout návrh stěžovatele na ustanovení právního zástupce z důvodu uplynutí lhůty podle § 71 odst. 2 s. ř. s., a to ani tehdy, pokud žalobu, na rozdíl od názoru stěžovatele, nepovažoval za blanketní, avšak za kvalifikovaně odůvodněnou.

III. Závěr

S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud shledal, že napadené usnesení je nezákonné. Proto podle § 110 odst. 1 s. ř. s. usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, v němž je krajský soud podle odst. 4 citovaného ustanovení vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v konečném rozhodnutí ve věci (§ 61 odst. 1, § 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. ledna 2017

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu